pzazz

WOOD

ROBBERT & FRANK
FRANK & ROBBERT

Op zoek naar betekenis in het ongewisse

Elke Huybrechts

Gezien op 08 mei 2025
Monty, Antwerpen (in het kader van Beyond the Blackbox)

In 2012 studeerden Frank Merx en Robbert Goyvaerts af aan het KASK, maar nog langer zijn ze vrienden die als het kunstenaarsduo Robbert&Frank Frank&Robbert opereren. Hun werk laveert al sinds dat prille begin in 2006 moeiteloos tussen performance, beeldende kunst, (video)installatiekunst en theater. ‘WOOD’, dat afgelopen week op het festival Beyond the Blackbox in première ging, vormt daar geen uitzondering op. Deze hybride voorstelling is het derde segment van een vijfdelige reeks met de titel ‘Table Dialogues’.

12 MEI 2025

Aan ‘WOOD’ gingen ‘EARTH’ (2021) en ‘FIRE’ (2023) vooraf. De Table Dialogues-cyclus is geënt op de vijf elementen (aarde, vuur, hout, water en metaal) van de Chinese ‘*wuxing*’, een classificatiesysteem bedoeld om de samenhang tussen elementen te omschrijven en op die manier ook de eenheid van elementen in de kosmos te ontsluiten. Aan elk van de vijf elementen zijn karakteristieke kenmerken en eigenschappen verbonden. Zo is hout het symbool voor communicatie, groei en verspreiding van materie. Centraal in de ervaring van ‘WOOD’ staan dan ook die principes.

‘Ervaring’ slaat de nagel op de kop als omschrijving voor alle reeds verschenen delen uit deze reeks, aangezien het intieme, immersieve en participatieve performances zijn. Tijdens EARTH zitten toeschouwers samen aan een tafel en tekenen ze met krijtjes neer wat ze gedurende een VR-ervaring in de sterren hebben ontwaard. Nadien bespreken ze hun tekeningen en ervaringen met elkaar. In FIRE deelt het publiek onder begeleiding van R&F F&R persoonlijke verhalen met de groep, terwijl de deelnemers rond een symbolisch kampvuur gezeten zijn. De betrachting van deze gedeelde ervaringen is dat mensen zich letterlijk en figuurlijk verzamelen rond één van de centrale *wuxing*-elementen en dat als vertrekpunt nemen voor een collectieve creatie, die in elk luik een andere vorm aanneemt.

Hoe langer het wandelen aanhoudt, hoe meer de bedeesde voeten elkaar in een trefzekere cadans lijken te vinden.

Ook in WOOD wordt er samen gezeten, uitgewisseld en gecreëerd. Bij aanvang verzamelt het publiek in een onbestemd lokaaltje van kultuurfaktorij Monty, alwaar ze door een suppoost uitgenodigd worden hun schoenen uit te doen en spullen achter te laten. Een paar minuten later dalen R&F F&R de trappen af en begroeten het publiek. Ze stellen zichzelf voor op een nogal knullige manier en winnen met die ongevaarlijke *présence* meteen ieders vertrouwen. Dat vertrouwen zullen we nodig hebben. Robbert deelt vervolgens kampeerstoeltjes uit aan de deelnemers, terwijl Frank de kop wordt van de mensenslinger die hij naar boven leidt, richting het Japanse Paviljoen, de zaal waar de voorstelling zich verder zal ontvouwen.

Franks slinger beweegt zich voorzichtig achter hem aan, tot iedereen in een cirkel rond de zaal wandelt. Iedereen kijkt rond, probeert in de pas te lopen en alert te blijven voor veranderingen in het ritme en de afstand tot het middelpunt van de cirkel. Hoe langer het wandelen aanhoudt, hoe meer de bedeesde voeten elkaar in een trefzekere cadans lijken te vinden. De initiële voorzichtigheid en ongemakkelijkheid maken zo plaats voor een nieuwe groepsdynamiek. Dat ieder een kampeerstoeltje over diens schouder heeft hangen, laat overigens uitschijnen dat het hier om groepsuitje gaat, alsof we op excursie zijn. Een excursie waarheen precies? Dat weten we op dat moment nog niet, maar dat komt wel. Er wordt gewandeld en waargenomen tot er een vanzelfsprekende en vertrouwde tred gevonden is. Het voelt veilig om op zo'n verraderlijk simpele theatrale manier meegenomen te worden in de wereld die de sympathieke R&F F&R minutieus hebben uitgetekend.

Stilaan wordt de cirkel kleiner en begint de actie van de performance zich te verplaatsen naar het middelpunt. Daar staat een lage, ronde houten tafel opgesteld met kopjes en een theekan, waarrond het publiek zich op de kampeerstoeltjes mag opstellen. Ceremoniemeester Frank begint de thee uit te schenken en rond te delen. Door dit ritueel in stilte uit te voeren, zet hij het publiek aan om eveneens in opperste concentratie en met een zekere plechtigheid van de thee te slurpen. Het is een spannend, ritueel gebeuren dat nieuwsgierigheid opwekt naar welke volgende stappen er gezet zullen worden in deze collectieve ervaring.

Het is best frustrerend en beklemmend om zo'n lange tijd in het ongewisse te verkeren met een VR-bril op je neus.

Het vervolg slaat echter een heel andere, meer individuele richting uit dan verwacht. Het grootste deel van de tijd die rest, bevinden de leden van het publiek zich immers niet langer in de gedeelde ruimte, maar in de individuele virtuele wereld. Die wereld is weliswaar bij alle deelnemers dezelfde en aanvankelijk ontdekken we die nog voorzichtig als groep, terwijl we allemaal een stok vasthouden. Het is evenwel niet mogelijk om anderen te treffen in die wereld, behalve als je natuurlijk hardop begint te praten over wat je ziet en doet in de wereld. Dat doen sommige participanten ook. Het doorbreekt het rituele aspect van de ervaring en slaat het een beetje plat, dus ik besluit er niet aan mee te doen. De consequentie van die keuze is dat het me een raadsel blijft wat ik juist in die wereld te zoeken heb.

Hoewel Robbert voor de intrede tot de VR-wereld heeft gedemonstreerd welke acties er in die wereld mogelijk zijn, slaag ik er tijdens mijn verblijf in die wereld immers niet in te ontdekken waartoe die acties juist zouden kunnen leiden. Het is best frustrerend en beklemmend om zo'n lange tijd in het ongewisse te verkeren met een VR-bril op je neus, in een wereld waarvan je de codes niet begrijpt en die je tot een blinde maakt in de wereld die je normaal gezien wel kent. De VR-wereld wordt overigens gekenmerkt door de aanwezigheid van prachtige, gigantische bomen of planten, waarvan je er zelf ook kan zaaien, en gesteente waarop zich Anatolische hiëroglyfe tekens bevinden. Die hiërogliefen kan je grijpen en verzamelen en zie je ook terug op de wanden van de grot, die het centrum van deze wereld vormt. Als je de grot uitgaat, kom je in de betoverende plantenvelden terecht. Waar leidt deze *field trip* heen?

De centrale grot doet sterk denken aan die van Plato: de allegorie waarmee de oud-Griekse filosoof aantoont dat de mens die zich enkel beroept op het aardse leven om kennis te vergaren, nooit de waarheid zal kennen. De werkelijkheid die de mens kan waarnemen, is slechts een schaduwspel. Enkel door via contemplatie dieper door te dringen in de ware aard van de dingen, is de mens in staat om diens onjuiste opvatting over de Werkelijkheid bij te stellen. Tijdens mijn verblijf in die VR-wereld voelt het effectief alsof ik gekluisterd ben aan de schaduwwereld. Alsof ik niet de juiste kennis van deze wereld heb om er diep in door te dringen en de betekenis ervan te ontwaren. Maar misschien is dat net de betekenis van deze ervaring…

Het zou namelijk niet verbazen als R&F F&R deze VR-wereld met opzet zo raadselachtig hebben gemaakt. Of dat ze alleszins de mogelijkheid hebben omarmd dat mensen niet tot grootse, creatieve daden zouden komen in hun universum. De zoektocht naar betekenis en verbanden alleen al is een creatieve daad, zou je in principe kunnen stellen. De aanwezigheid van een ladder in het VR-universum, die naar een zonachtig wit licht leidt, maar waaraan nooit een einde komt eens je de ladder effectief betreedt, lijkt de vruchteloosheid van de zoektocht naar betekenissen, kennis en verlichting te onderstrepen. Niet voor niets zijn er meerdere momenten waarop ik aan het verhaal van de toren van Babel moet denken, waarin verhaald wordt over een periode toen de mensheid nog één taal sprak en als groep besloot om een toren te bouwen die tot in de hemel zou reiken. God strafte de mensheid voor zijn hoogmoed en zorgde daarom voor taalverwarring: op elke verdieping van de toren sprak men plots een andere taal, waardoor de mensheid niet in staat was om de toren verder af te maken.

Bij nader inzien besef ik dat de zin van dit alles niet de zinloosheid is, maar dat die zin in de zoektocht zelf ligt.

R&F F&R refereren overigens ook met hun vormentaal aan de *Tree of Life*, de boom die er – in tegenstelling tot de toren – wel in slaagt om de aarde met de hemel te verbinden. De betekenis van de voorstelling ‘WOOD’ ligt dan ook vooral in het element hout, dat de dingen letterlijk en figuurlijk met elkaar verbindt. Aan het einde van de voorstelling, wanneer de VR-brillen afgenomen worden, wordt een dialoog tussen drie verschillende houtblokken geënsceneerd. Ze lachen meewarig met de mens, die in hun ogen blindelings en vruchteloos licht probeert te maken en vinden zonder door te hebben dat die zelf het licht is. De houtblokken zijn bovendien niet zo tevreden met hoe de mens over het algemeen met diens omgeving omgaat, maar dat ze in groepjes samen thee drinkt, moedigen ze aan want dat vinden ze aandoenlijk en betekenisvol. Dat is een warmtebron om je aan te laven terwijl je naar de schaduwen des levens kijkt.

Niet alleen op disciplinair vlak zijn R&F F&R dus veelvraten, ook laten ze zich beïnvloeden door een divers scala aan inspiratiebronnen. De opvattingen uit de Chinese filosofie, verhalen uit de oud-Griekse cultuur, wetenschappelijke inzichten en Bijbelse referenties en wellicht nog veel andere zaken, passeren allemaal de revue. Het is veel voor één performance en die veelheid aan referenties maakt het moeilijk om de ervaring op spontane en intuïtieve wijze aan te kunnen gaan. Het collectieve gebeuren dat wordt ingezet aan het begin van de performance komt niet tot de verhoopte catharsis en verbrokkelt tot een zeer individuele ervaring die heel lang frustrerend en vruchteloos aanvoelt. Bij

nader inzien besef ik dat de zin van dit alles niet de zinloosheid is, maar dat die zin in de zoektocht zelf ligt. Is het toevallig dat je in het woord '*wood*' ook het Engelse '*would*' hoort, waarmee in de Engelse taal nog onontgonnen mogelijkheden gesuggereerd worden. R&F F&R maken het alleszins mogelijk om dankzij deze performance op een originele, hybride manier te herontdekken dat de zoektocht naar die mogelijkheden het belangrijkst is. Excursie geslaagd? Zeker wel dus.